

ที่ มท 0723/ 4279

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท 10200

ตาม 484
รับ 26 มิ.ย. 49
กท 15.304.

26/30

๑๖ เมษายน 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรมทางราชการขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้ หรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดิน
ของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. คำชี้แจงเรื่องที่เสนอคณะรัฐมนตรี จำนวน 100 ชุด
2. แนวทางปฏิบัติกรมทางราชการขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้หรือกรณีเข้าไปดำเนินการ
ในที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน จำนวน 100 ชุด

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอผลการวินิจฉัยต่อ พล.อ. นายกรัฐมนตรี
เพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (นายพิชัย รัตตกุล) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี
ได้พิจารณาและมีคำสั่งให้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อสังเกตของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ กรณี
นางยาใจ เพียรมี ร้องทุกข์ว่า ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินมรดกของมารดาได้ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ
อ้างว่า มีลำห้วยสาธารณะประโยชน์และคลองสาธารณะประโยชน์ในที่ดิน โดยขอให้กระทรวงมหาดไทยกำหนด
ระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีเอกสารหลักฐานที่ชัดเจนในกรณีขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้กับ
ทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยให้มีการ
จัดทำเอกสารหลักฐานให้ชัดเจนก่อนที่จะเข้าไปดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีปัญหาข้อโต้แย้งเกิดขึ้น
ในอนาคต ซึ่งกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีความเห็นเพิ่มเติมกรณีดังกล่าว
เกี่ยวกับการจัดเก็บรักษาเอกสารหลักฐานในการอุทิศที่ดินแก่ทางราชการเพื่อก่อสร้างถนนหรือทางสาธารณะ
ในท้องที่ต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมานั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบมักจะใช้วิธีการขอความร่วมมือไปยังเจ้าของหรือ
ผู้ครอบครองที่ดินในการอุทิศที่ดินให้แก่ทางราชการเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างดังกล่าว แต่มักจะปรากฏ
ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอยู่เสมอว่า การอุทิศในลักษณะเช่นนั้นไม่มีการจัดทำหลักฐานเป็นหนังสือยืนยันถึงการ
แสดงเจตนาอุทิศของเจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นอย่างชัดเจนหรือครบถ้วน หรือแม้ว่าจะได้มีการ
จัดทำเอกสารหลักฐานดังกล่าวไว้แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากขาดการเอาใจใส่หรือให้ความสำคัญในการ
เก็บรักษา จึงทำให้เอกสารหลักฐานเหล่านั้นสูญหายหรือถูกทำลายไป ไม่สามารถนำมาอ้างอิงเพื่อรักษา
ไว้ซึ่งประโยชน์ของทางราชการได้ ทางราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะ-
สมบัติของแผ่นดินอันได้แก่ องค์การที่มีอำนาจปกครองท้องที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะระมัดระวัง
ในการจัดทำและเก็บเอกสารดังกล่าวไว้ให้ครบถ้วนเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

กระทรวงมหาดไทย...

กระทรวงมหาดไทยจึงได้มอบหมายให้กรมที่ดินพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ดังกล่าว โดยดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยว่า การออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย เพื่อกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการทางราชการ ขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้ หรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น จะเกิดปัญหากับที่ดินที่ได้รับการบริจาคก่อนที่จะมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวได้ อีกทั้งเป็นการกำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ถือเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงควรที่จะดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มัติและสั่งการให้ส่วนราชการทุกหน่วยงานถือปฏิบัติว่า ในการรับมอบที่ดินซึ่งมีผู้อุทิศให้นั้น ให้ดำเนินการจัดทำเอกสารรับมอบที่ดินที่ได้รับมอบเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเมื่อมีข้อพิพาทโต้แย้งเกิดขึ้นจะเป็นการเหมาะสมกว่า ซึ่งในเรื่องนี้ได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2539 วางแนวทางไว้แล้วว่า การอุทิศที่ดินให้รัฐเพื่อเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกันนั้น เมื่อได้แสดงเจตนาอุทิศให้แล้วย่อมเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทันที โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์หรือมีเอกสารแสดงเจตนาอุทิศการให้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 525 แต่อย่างใด

กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติในการรับมอบที่ดิน กรณีที่ราษฎรอุทิศที่ดินให้ทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชนเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้ส่วนราชการทุกหน่วยงานถือปฏิบัติแล้ว ปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยตำรวจเอก

(ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมที่ดิน

สำนักงานจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. 222 - 1840, 622 - 3482

โทรสาร 222 - 2851

โทร. (มท) 50801 - 12 ต่อ 370

คำชี้แจงเรื่องที่เสนอคณะรัฐมนตรี
เรื่อง
โดย
กระทรวงมหาดไทย

1. ความเป็นมา

1.1 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหนังสือ ที่ นร 0605/ร.1428 ลงวันที่ 4 เมษายน 2543 แจ้งว่า ได้เสนอผลการวินิจฉัยต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (นายนิชัย รัตตกุล) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีคำสั่งให้ดำเนินการตามคำวินิจฉัย และข้อสังเกตของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ กรณี นางยาใจ เพียรมี ร้องทุกข์ว่า ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินมรดกของมารดาได้ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบอ้างว่ามีลำห้วยสาธารณะประโยชน์และคลองสาธารณะประโยชน์ในที่ดิน โดยขอให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีเอกสารหลักฐานที่ชัดเจนในกรณีที่ขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้กับทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยให้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานให้ชัดเจนก่อนที่จะเข้าไปดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีปัญหาข้อโต้แย้งเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0209.2/4732 ลงวันที่ 21 เมษายน 2543 แจ้งว่า ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีความเห็นเพิ่มเติมกรณีดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดเก็บรักษาเอกสารหลักฐานในการอุทิศที่ดินแก่ทางราชการเพื่อก่อสร้างถนนหรือทางสาธารณะประโยชน์ในท้องที่ต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมา นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบมักจะใช้วิธีการขอความร่วมมือไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินในการอุทิศที่ดินให้แกทางราชการเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างดังกล่าว แต่มักจะปรากฏปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอยู่เสมอว่า การอุทิศในลักษณะเช่นนี้ ไม่มีการจัดทำหลักฐานเป็นหนังสือยืนยันถึงการแสดงเจตนาอุทิศของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นอย่างชัดเจนหรือครบถ้วน หรือแม้ว่าจะได้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานดังกล่าวไว้แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากขาดการเอาใจใส่หรือให้ความสำคัญในการเก็บรักษา จึงทำให้เอกสารหลักฐานเช่นว่านั้นสูญหายหรือถูกทำลายไปไม่สามารถนำมาอ้างอิงเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของทางราชการได้ ทางราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินอันได้แก่องค์กรที่มีอำนาจปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองท้องถิ่นควรที่จะระมัดระวังในการจัดทำและเก็บเอกสารดังกล่าวไว้ให้ครบถ้วนเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

2. ข้อเสนอ...

2. ข้อเสนอ

กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมที่ดินพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ดังกล่าว กรมที่ดินจึงได้จัดทำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดให้มีเอกสารหลักฐานกรณีที่ราษฎรอุทธรณ์ที่ดินให้ทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชนเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ในเรื่องนี้นั้นไม่สมควรที่จะดำเนินการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากจะเกิดปัญหากับที่ดินที่ได้รับการบริจาคก่อนที่จะมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวได้ อีกทั้งเป็นการกำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ถือเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงควรที่จะดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มีมติและสั่งการให้ส่วนราชการทุกหน่วยงานถือปฏิบัติว่าในการรับมอบที่ดินซึ่งมีผู้อุทธรณ์ให้นั้น ให้ดำเนินการจัดทำเอกสารรับมอบที่ดินที่ได้รับมอบเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเมื่อมีข้อพิพาทโต้แย้งเกิดขึ้นจะเป็นการเหมาะสมกว่า ซึ่งในเรื่องนี้ได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2539 วางแนวทางไว้แล้วว่า การอุทธรณ์ที่ดินให้รัฐเพื่อเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกันนั้น เมื่อได้แสดงเจตนาอุทธรณ์ให้แล้วย่อมเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทันที โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์หรือมีเอกสารแสดงเจตนาอุทธรณ์การให้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 525 แต่อย่างใด

3. ความเห็นของกรมที่ดิน

กรมที่ดินพิจารณาแล้วเห็นควรจัดทำแนวทางปฏิบัติในการรับมอบที่ดิน กรณีที่ราษฎรอุทธรณ์ที่ดินให้ทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชนเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งกรมที่ดินได้จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏตามเอกสารแนบท้ายบันทึกนี้ จึงเห็นควรเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มีมติให้ส่วนราชการทุกหน่วยงานถือปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าวต่อไป

4. ความเห็นกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เห็นชอบตามความเห็นของกรมที่ดิน สมควรเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ส่วนราชการทุกหน่วยงานถือปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการรับมอบที่ดิน กรณีที่ราษฎรอุทธรณ์ที่ดินให้ทางราชการหรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชนเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป

จึงเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

แนวทางปฏิบัติกรณีทางราชการขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้
หรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีเอกสารหลักฐานที่ชัดเจนในกรณีที่ทางราชการขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้ หรือกรณีเข้าไปดำเนินการในที่ดินของเอกชน หรือกรณีราษฎรแสดงความประสงค์จะอุทิศที่ดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงวางแนวทางปฏิบัติไว้ดังต่อไปนี้

1. กรณีที่มีผู้อุทิศที่ดินให้กับทางราชการ หรือจะให้ทางราชการเข้าไปดำเนินการเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ซึ่งได้รับอุทิศที่ดินจากราษฎรหรือเข้าไปดำเนินการในที่ดินเอกชน จัดทำหนังสือแสดงความประสงค์เกี่ยวกับการอุทิศที่ดินให้กับทางราชการหรือยินยอมให้ทางราชการเข้าไปดำเนินการ โดยให้มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ที่ดินที่จะอุทิศให้กับทางราชการ หรือจะให้ทางราชการเข้าไปดำเนินการต้องเป็นที่ดินที่เจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย หากที่ดินนั้นมีการะบุกันให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบก่อน

1.2 ให้เจ้าหน้าที่จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการอุทิศที่ดิน พร้อมแผนที่แสดงขอบเขตและเนื้อที่ของที่ดินที่จะอุทิศ หรือยินยอมจะให้ทางราชการเข้าไปดำเนินการ แล้วให้เจ้าของที่ดินและผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะประโยชน์ลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน ในกรณีมีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้สำเนาประกอบเรื่องไว้ด้วย

2. การจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการอุทิศที่ดินดังกล่าว ให้จัดทำ 4 ชุด มีข้อความและรายละเอียดถูกต้องตรงกัน เก็บไว้ที่หน่วยงานของเจ้าหน้าที่ เจ้าของที่ดิน หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะตามกฎหมาย และสำนักงานที่ดินท้องที่ แห่งละ 1 ชุด